

پیامدهای پیروزی کریم اف در انتخابات ازبکستان

- فرزاد رضانی بونش

مرکز بین المللی مطالعات صلح

واژگان کلیدی: پیروزی کریم اف در انتخابات ازبکستان، کریم اف ، انتخابات ازبکستان، پیامدهای پیروزی کریم اف در ازبکستان

پیروزی کریم اف در انتخابات ازبکستان

همانگونه که انتظار می رفت ، اسلام کریم اف رییس جمهوری ازبکستان در انتخاباتی بار دیگر به ریاست جمهوری دست یافت . اسلام کریم اف با کسب ۹۰ درصد آرا در مقابل رقبای خود به پیروزی قطعی دست یافته است. اسلام کریم اف که در مارس سال ۱۹۹۰ از سوی شورای عالی بعنوان رئیس جمهور برگزیده شد، در سال های ۲۰۰۰ و ۲۰۰۷ دو بار پشت سر هم با کسب آرای مطلق بعنوان رئیس جمهور ازبکستان برگزیده شد و بیش از ۲۴ سال است که رئیس جمهور ازبکستان می باشد. بنا به اعلام ها ۱۷ میلیون نفر به «اسلام کریم اف» رای داده اند. کریم اف بیش از دو دهه است که ریاست جمهوری را برعهده دارد و بر ازبکستان به تمامی حکم می راند . هر چند قبلا بر اساس قانون انتخابات ازبکستان ، هیچ فردی نمی توانست برای دو دوره متوالی به ریاست جمهوری برگزیده شود ، ولی آقای کریم اف از سال ۲۰۰۰ میلادی که قانون اساسی به نفع کریم اف اصلاح شد همواره در رقبای شناخته شده پیروز میدان بوده است. در واقع هر چند پیش سه نامزد دیگر انتخابات ازبکستان حاتمجان کتمان اف» از حزب دموکراتیک خلق «اکمل سعیداف» از حزب دموکراتیک ازبکستان «ملیتیکلانیس» و «ناریمان عمراف» از حزب سوسیال دموکراتیک «عدالت از احزاب سیاسی دیگر کمپین انتخاباتی خود را آغاز کردند. اما این اسلام کریم اف» رییس جمهور فعلی ازبکستان از حزب لیبرال دموکراتیک بود که به پیروزی رسید.

علل پیروزی کریم اف

وی از زمان فروپاشی اتحاد شوروی در راس حکومت بوده و جزو قدیمی ترین رهبران جهان هست. در این بین در این کشور به جای انتخابات و رای گیری برای تمدید دوره ریاست جمهوری فضا به گونه ای است که این رویکرد عملا یک همه پرسی غیر مستقیم است. یعنی برگزاری انتخابات به نیروهای مخالف و منتقد امکان نمی دهد از ناراضیاتی مردم استفاده کنند. گذشته از این نبود هیچ نیروی سیاسی و یا حزب مخالف دولت به پیروزی کریم اف کمک کرده است. جدا از این در اکثر موارد نامزدهای دیگر جزء طرفداران رئیس جمهور بودند. گذشته از این نیز باید توجه داشت که هر

چند برخی مخالفان دولت ازبکستان معتقدند کریم اف با بهره گرفتن از فرصت جشن عید نوروز از سوی رسانه ها، اشکارا اقدام به تبلیغ گسترده به نفع خود برای جلب آرای عمومی کرده است اما تداوم رهبری وی، تامین حداقل های موجود در ثبات، هراس جامعه از دوران پسا کریم اف و نوع کنش تندروهای اسلامی در این کشور و... نیز در پیروزی کریم اف نقش داشته است.

چالشها و پیامدهای پیروزی کریم اف:

هر چند به نگاه برخی از سال 2007 به این طرف در این کشور روندی دنبال می شود تا به صورت تدریجی میزان مسئولیت و اختیارات سایر قوا و به خصوص پارلمان افزایش داده شود، اما در مقابل سرکوب مخالفان از سوی حکومت منجر به انتشار گزارشهای متعددی پیرامون نقض حقوق بشر در ازبکستان شده است. در این کشور کنترل سیاسی در اقتصاد متمرکز کشور انعکاس یافته و اصلاحات اقتصادی روند بسیار کندی را طی می کنند چنانچه رشد اقتصادی در ازبکستان نامناسب است. در جغرافیای سیاسی، اقتصادی و انسانی آسیای مرکزی، ازبکستان جایگاه خاصی دارد. این کشور پرجمعیتترین کشور آسیای مرکزی است. منابع نفت و گاز آن محدود ولی در مقابل ذخایر غنی معدنی چون اورانیوم و فلزات رنگین دارد. گذشته از این هر چند بر اساس مصوبه اخیرا از طرف «اسلام کریم اف» رئیس جمهوری ازبکستان در سال 2015 میلادی این کشور بیش از 130 طرح به ارزش کلی معادل 7 میلیارد و 442 میلیون دلار اجرا میشود. اما منتقدان همواره عدم ارائه برنامه ای مدون برای احیای زیر ساختهای اقتصادی اجتماعی و سیاسی جامعه ازبکستان را مد نظر قرار میدهند. در حوزه ازبکستان کشوری کاملا محصور در خشکی است و در ملاحظات ژئوپلیتیک زمانی مورد توجه بازیگران منطقه ای و فرامنطقه ای قرار میگیرد که در مرکز رقابتها قرار گیرد. در بعد دیگری چالش دیگر انتقاد نهادهای مدافع حقوق بشر بوده است آنها دولت را به علاوه متهم به نادیده گرفتن حقوق انسانی از جمله سرکوب شدید مخالفان و حکومت دیکتاتوری سنتی با ساخت کمونیستی و مافیایی توصیف میکنند. گذشته از این فعال شدن گروه های تروریستی با حضور شبه نظامیان منطقه در مرزهای افغانستان با کشورهای آسیای مرکزی و همچنین حمایت حرکت اسلامی ازبکستان از گروه تروریستی داعش، اقداماتی چالش زا برای دولت ازبکستان است. ازبکستان از جمله کشورهای آسیای مرکزی است که با افغانستان هممرز است، به همین دلیل باید آمادگی مقابله با تهدیدات ناشی از بی ثباتی مناطق مرزنشین را داشته باشد. شبه نظامیان جنبش اسلامی ترکستان و اتحاد جهاد اسلامی در حال حاضر در استان های مرزی قندوز، جوزجان و فاریاب فعالیت میکنند و احتمال نفوذ آنها به قلمرو ازبکستان نیز وجود دارد. علاوه بر این شرکت گروهک های تروریستی در قاچاق مواد مخدر نیز وضعیت را بحرانی تر میکند.

تأثیر پیروزی کریم اف در سیاست خارجی

پیام نوروژی رئیس جمهوری ازبکستان مبنی بر ضرورت هشیاری جامعه در مواجهه با ناامنی و تشدید درگیری‌های مسلحانه و گسترش بیش از پیش همکاری‌های دوجانبه و همه جانبه با کشورهای خارجی و سازمان‌های بین المللی بخصوص کشورهای همسایه بعنوان اولویت سیاست خارجی ازبکستان برای مقابله با مظاهر ناامنی در حالی است که منتقدان همواره نبود سیاست خارجی شفاف در عرصه خارجی را مد نظر قرار می‌دهند. در واقع جمهوری ازبکستان تنها کشور منطقه آسیای مرکزی است که طی دو دهه گذشته رویکردی کاملاً متغیر بین همراهی و یا تقابل با فدراسیون روسیه و ایالات متحده آمریکا را در عرصه سیاست خارجی به نمایش گذاشته است. لذا عامل فرد (شخصیت و رویکرد اقتدارگرایانه اسلام کریم اف) بیش از محیط بین المللی (اختلاف‌ها در منطقه و رقابت روسیه و آمریکا)، در شکلگیری سیاست خارجی متغیر در جمهوری ازبکستان نقش ایفا نموده است. در این حال باید گفت در کنار نقش کم رنگ مجلس عالی در روند تصمیم گیری‌های اصلی این کشور رویکرد اقتدارگرایانه اسلام کریم اف در سیاست خارجی با توجه به پیروزی دوباره وی هم ادامه خواهد داشت. در این بین اتخاذ این نوع سیاست خارجی از سوی تاشکند، پیامدهای مهمی چون تخریب وجهه ازبکستان به عنوان یک متحد قابل اعتماد، تشدید اختلاف‌های ازبکستان با کشورهای منطقه، تضعیف سازمان پیمان امنیت جمعی، و تشدید رقابت بین چین و روسیه با آمریکا در آسیای مرکزی را در پی خواهد داشت. در این بین این رویکرد نقطه نظرات و دیدگاه‌های شخص رئیس جمهور و تغییر پیاپی خط مشی‌های آن موجب کاهش اعتماد به این کشور در صحنه بین الملل و منطقه شده است. این رویکرد ردی کسال گذشته نیز به چشم خورده است. یعنی هر چند کاخ سفید، ازبکستان را شریک مورد اعتماد خود در آسیای مرکزی دانسته و در بحث امنیت منطقه‌ای رایزنی و همکاری با تاشکند را مهم ارزیابی می‌کنند اما آمریکا از نظر اقتصادی و تجاری در تعاملات خارجی تاشکند دارای جایگاه ویژه‌ای نمی‌باشد. چنانچه در سال 2013 واردات کالاهای آمریکایی به ازبکستان 321 میلیون دلار و صادرات کالاهای ازبکی به آمریکا 27 میلیون دلار بوده است. در مقابل نیز تاشکند ضمن حفظ روابط خوب اقتصادی با روسیه و چین، علاقه‌مند به ادامه همکاری‌های سیاسی و امنیتی با آمریکا به عنوان عامل حفظ تعادل ژئوپلیتیکی می‌باشد. اما روس‌ها نیز با وجود سفر اخیر پوتین به این کشور نگاه چندان مثبتی به این کشور ندارند. در بعد دیگری هر چند ازبکستان پرجمعیت‌ترین کشور آسیای مرکزی، و همچنین مقتدرترین قدرت نظامی در این منطقه است و می‌کوشد نقشی مسلط در منطقه بدست آورد، اما رویکرد منطقه‌ای وی همچنان موجب پیدایش شکاف میان ازبکستان و دیگر کشورهای آسیای مرکزی شده است.